

Національно-патріотичне виховання засобами шкільної бібліотеки

Протягом останніх 25 років Україна – незалежна держава. Діти відвідують українські школи, студенти навчаються в українських ВУЗах, дорослі працюють на благо своєї Батьківщини. Ми із задоволенням співаємо на вечірках народні українські пісні, розповідаємо українські анекдоти, їмо український борщ, вареники, сало, носимо вишиванки, вітаємо гостей рушниками із хлібом та сіллю.

Звичайно, останні речі надають особливий колорит і популяризують звичаї і традиції нашого народу. Але для цього зовсім не обов'язково бути українцем.

Чи обов'язково?! Де проходить межа, яка перетворює людей різних національностей, що живуть в одній державі, у її громадян? Можливо, вона проходить через наші серця, адже людина, яка не «впустила» країну, у якій живе, у своє серце, навряд чи коли-небудь стане її громадянином.

Ще з давніх часів у прислів'ях збереглася до наших днів мудрість про Батьківщину, що виховує у дітей почуття патріотизму, любові до Батьківщини.

Жити - Батьківщині служити.

Будь не тільки сином свого батька - будь і сином свого народу.

Людина без батьківщини - що соловей без пісні.

Рідна земля й у прикrostі мила.

Бережи Батьківщину як зіницю ока.

Усякому мила своя сторона.

Дим батьківщини світліше чужого вогню.

Здається, і не потрібно щось додавати до цієї скарбниці мудрості, але частіше за все проходить не один десяток років, коли людина починає усвідомлювати глибинний зміст цих знайомих для всіх з дитинства висловів.

Нехай і так. Але головне, щоб вона навчилася любити землю, на якій живе, її історію, культуру, мову, традиції.

Вчити впливати на культурний розвиток, світогляд, моральні принципи у будь-якому напрямку означає «виховувати».

Це слово тісно пов'язано із школою. А знаючи, що бібліотека навчального закладу є важливою структурною одиницею навчально-виховного процесу, можна стверджувати, що і остання посідає важливе місце у процесі виховання підростаючого покоління.

Отже, поговоримо про національно-патріотичне виховання засобами шкільної бібліотеки.

Основною метою національного виховання є передання вихованцям соціального досвіду, успадкування ними духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування незалежно від національної приналежності особистісних рис громадянина Української держави, духовності, трудової, моральної, розумової, естетичної, правової, фізичної та екологічної культури.

Виділяють наступні напрямки національного виховання:

- екологічне виховання;
- розвиток індивідуальних здібностей;
- правове виховання;
- формування національної свідомості;
- моральне виховання;
- патріотичне виховання;

- фізичне виховання;
- естетичне виховання.

Провідними завданнями національно-патріотичного виховання є

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді засобами шкільної бібліотеки - це системна та цілеспрямована діяльність щодо формування у школярів високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, метою якого є становлення самодостатнього громадянина — патріота України, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин.

Виходячи з вище зазначеного, ми можемо сформулювати завдання шкільної бібліотеки щодо національно-патріотичного виховання:

1. виховувати повагу до державної символіки шляхом
2. формувати толерантне ставлення до інших народів, культур, традицій ...
3. вчити усвідомлювати взаємозв'язок між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичної відповідальністю.
4. культивувати кращих рис української ментальності - працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, дбайливого ставлення до природи
5. формувати мовленнєвої культури;
6. вчити поважати культурне та історичне минуле України
7. підвищувати престиж військової служби, використовуючи приклади з історії нашої країни, художньої літератури.

На виконання Концепції національно-патріотичного виховання в бібліотеках загальноосвітніх навчальних закладів рекомендується розробити заходи щодо даного напрямку роботи.

Наприклад:

Заходи щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в бібліотеках навчальних закладів

№ n/n	Назва заходу	Строк виконання	Відповідальні
1	Проводити спеціальні уроки, конкурси, книжкові виставки з нагоди Дня української писемності та мови	Щорічно 9 листопада	Бібліотекарі шкіл
2	До «Дня знань» підготувати бібліографічний список для класних керівників (сценарії заходів, відеофільмів, аудіозаписів, статей) з мережі Інтернет з метою утвердження у свідомості молоді переконань про єдність і соборність України (Сходу і Заходу)	Щорічно 1 вересня	Бібліотекарі шкіл
3	Проводити Всеукраїнський місячник у рамках міжнародного місячника шкільної бібліотеки «Виховуємо громадянина – патріота України»	Щорічно з 2015 р.	Бібліотекарі шкіл
4	Комплектувати фонди бібліотек освітньо-виховних закладів літературою, спрямованою на національно-патріотичне виховання	Постійно	Бібліотекарі шкіл
5	Розробити та здійснювати творчі завдання з національно-патріотичної тематики, конкурси	Щорічно	Бібліотекарі шкіл
6	Розробити методичні рекомендації (книжкові виставки, полиці, тематичні папки з національно-патріотичного виховання за темами: <ul style="list-style-type: none"> - мій родовід; - моя сім'я в історії рідного міста/села; - моє місто/село в історії моєї країни; - національні традиції; - народні промисли; - національні герої; - моя Батьківщина – Україна (державні символи, державні свята): - Україна на карті світу 	Щорічно	Бібліотекарі шкіл
7	Прищеплювати любов до української мови через спеціально організовані уроки: «Свято рідної мови», «Мужай, прекрасна наша мова», «Шевченківське слово»	Постійно	Бібліотекарі шкіл м.Лозова
8	Проводити цикл бесід, театральних вистав спрямованих на розкриття традицій української культури, ознайомлення дітей з фольклором (традиції, ігри та ін.)	Постійно	Бібліотекарі шкіл м.Лозова
9	Проводити тематичні заходи, присвячені героїчним подвигам українських воїнів, боротьбі за територіальну цілісність і незалежність України:	Щорічно –	Бібліотекарі шкіл
10	Забезпечити організацію перегляду та обговорення учнями вітчизняних художніх і документальних фільмів:	Постійно	Бібліотекарі шкіл

	<ul style="list-style-type: none"> • «Війна – український рахунок», 2002 рік, авт. – Сергій Буковський; • «Війна без переможців» 2003 рік, авт. – Ігор Чижов; • «Поводир», 2014 рік, авт. – О.Г.Санін тощо 		
11	Проводити заходи щодо святкування Дня Примирення, відзначення дня пам'яті Героїв Крут	Постійно	Бібліотекарі шкіл
12	Організувати за участю учнів сторінки на сайті бібліотек шкіл «Моє місто», «Моє село», «Мій рідний край»	2015 р.	Бібліотекарі шкіл
13	Підготувати рекомендаційні бібліографічні списки «Бібліотечка для учителя», присвячені національно-патріотичній тематиці	Щорічно	Бібліотекарі шкіл
14	Розробити методичні рекомендації «Патріотичне виховання засобами шкільних бібліотек: методи та підходи»	2017 р.	
15	<p>Виставкова діяльність (назва виставок може змінюватися)</p> <p>Т.Г.Шевченко вічний як народження</p> <p>Сторінками давньої та сучасної історії України</p> <p>Виставки до ювілейних дат українських письменників, художників, композиторів</p> <p>Твоя країна — Україна</p> <p>Виставка до міжнародного дня рідної мови</p> <p>День пам'яті та примирення (9 травня)</p> <p>Скорботні сторінки народної пам'яті (вшанування жертв Голодомору, річниці бою під Крутами, аварії на Чорнобильській АЕС)</p> <p>Виставка до дня Соборності</p> <p>Виставка до визволення України від фашистських загарбників</p> <p>Мій рідний край, моя Харківщино!</p> <p>Відлуння козацької слави</p>	Навчальний рік	Бібліотекарі шкіл
16	<p>Культурно-масові заходи щодо національно-патріотичного виховання:</p> <p>Конкурс віршів (“О рідне слово, хай тобі щастить ”, “Вінок Тарасу Шевченку, “З Україною в серці ”</p> <p>Інтелектуальні ігри</p> <p>Літературно-музичні композиції</p>	Навчальний рік	Бібліотекарі шкіл

Для досягнення вище зазначених завдань можна використовувати різноманітні сучасні форми та методи, а саме: проекти, флешмоби, квести.

Форми та методи роботи

Проектна діяльність

Проект “Найкраща книга (найкращий твір) моєї країни ”

Мета: залучення дітей до читання українських книжок, розвиток уяви творчого мислення, виховання любові до української книги, історичного минулого країни, турботи за її сьогодення та майбутнє.

Вікові групи:

1-4 класи;

5-8 класи;

9-11 класи.

Завдання:

Шляхом анкетування вікових груп обираються книги, які, на думку школярів, вважаються найкращими з усього того, що вони читали. З обраного списку обирається 10 книг, які набрали найбільшу кількість голосів. Вони потрапляють до ¼ фіналу. Тим, хто обрав ці книги, необхідно об'єднатися у групу, щоб підготувати 5-хвилинний виступ (не більше) для своїх однолітків, метою якого буде переконати, що обрана ними книга найкраща. Під час виступу можна використовувати ІКТ.

Знову проводиться анкетування, в якому представлені ці 10 книг. З них обирається 5, які набрали більше голосів. Ці книги виходять до ½ фіналу.

Фінал: команди книг-переможниць готують рекламний відеоролик (рекламну презентацію) своїх книг.

Вибір книги-переможниці: онлайн-голосування на сайті бібліотеки (школи), анкетування.

Вимога: книги повинні бути написані українськими авторами. Мова: українська або мовою національних меншин.

Етапи: ¼ фіналу — 10 найкращих книг.

½ фіналу — 5 найкращих книг.

Фінал - “Найкраща книга моєї країни ”

Конкурс “Жива класика ”

Мета: вчити дітей основам ораторського та акторського мистецтва, виховувати любов до рідного слова.

Завдання: читання напам'ять уривка з художнього твору.

Умови конкурсу: розробляється положення конкурсу, у якому прописуються особливості його проведення, номінації, етапи, форми заохочення переможців, вимоги до текстів, критерії оцінювання, організаційний комітет, журі.

Можливі етапи: клас — школа — місто (район)

Можливі номінації: проза, поезія, драматургія.

Мова текстів та розмір текстів визначається організаційним комітетом.

Проект “Зустрічі в шкільній бібліотеці ”

Мета: познайомити школярів із мистецькою елітою краю.

Проект включає в себе цикл заходів, який планується на навчальний рік. Він передбачає зустрічі із митцями певного селища (міста, району, області). Серед запрошених можуть бути письменники, поети, музиканти, художники.

Варіанти зустрічей:

1. Бесіда ведучого із гостем (гостями) із послідуочим включенням до діалогу присутніх в бібліотеці глядачів.
2. “Бесіда за чашкою кави ” (Бесіда відбувається невимушено за “круглим столом ” за чашкою кави (чаю). Ведучий скеровує бесіду у потрібному напрямку. Особливість цієї форми: діти та гості мають більше можливостей для саморозкриття, щирої бесіди.

3. Гість (гості) приходять до школярів із власною програмою.

Буккросинг

Буккросинг - квест, гра, захоплююча пригода, можливість познайомитися з різними людьми, знайти цікаву книгу чи загубити її.

Ідея цієї гри належить спеціалісту з Інтернет - технологій Рону Хорнбекеру у травні 2002 року. Для початку він залишив 20 книг із пояснювальними написами в холі свого готелю. Через півроку на його сайті було близько 300 активних користувачів, які “відпускали” книги приводили нових учасників.

Завдання: прочитавши власну книгу, залишити її задалегідь визначеній полиці (столи) в бібліотеці, для того, щоб інша людина мала змогу знайти цю книгу і прочитати.

Вимоги: книга повинна бути написана в Україні або про Україну; розмір книги — необмежений; мови — українська або національних меншин.

Перш ніж книга розпочне свою подорож, вона реєструється в бібліотеці в окремому журналі, отримує свій інвентарний номер. До книги додається зошит для відгуків (Зразок оформлення знаходиться нижче.) На аркуші, вклеєному до книги, записується дата, коли книга була взята, прізвище, ім'я, клас, навчальний рік.

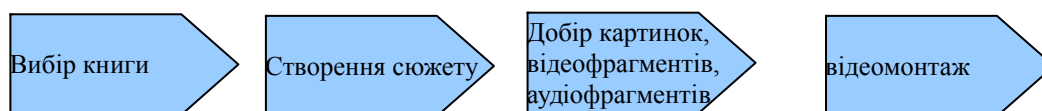
Зразок оформлення таблиці в журналі

Інвентарний № книги	Автор та назва книги	Інформація про господаря книги (прізвище, ім'я, клас, навчальний рік)	Дата бажаного вилучення книги з гри	Взято (Прізвище, ім'я, клас, дата)	Відмітка про повернення (Дата)
1	Українські народні казки	Іванов Іван 2 б, 2015/2016 н.р.	До 31 травня 2017 року.	Петров Денис 3а клас, 23.05.2017	30/05/17

Буктрейлери

Не менш цікавою формою популяризації книги, а значить і читання, є буктрейлер. З англійської book - це книга, trailer - тягач, причіп, призначений для перевезення вантажів. Буквально - це короткий відеоролик за мотивами книги, кліп по книзі. Основне його завдання - яскраво і образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати до читання.

Створення буктрейлера складається з наступних етапів:

Бібліоколекція одягу

Розробка під впливом сюжетів та образів художньої літератури бібліоколекції одягу “Красуні української літератури”.

“**Книжкова кав'ярня**” з дегустацією літературних новинок, в якому розповідь про книги стилізована у вигляді справжнього меню.

Фестивалі - «Моя країна - Україна», «Читаючий край».

Різні **конкурси творчих робіт** «З книгою по життю», віртуальної реклами «Читаємо з розумом», фотоконкурс «Молоде обличчя читаючої країни», фотоконкурс «Фотографія з улюбленою книгою українського автора».

Акції - «З книгою - у майбутнє», «Подаруй книгу дітям», «Освідчення в коханні улюбленому письменнику», «Ви ще не читаете - тоді ми йдемо до вас!», «Запиши в бібліотеку друга», «Читаймо разом!».

Дні відкритих дверей - «Бібліотека - це здорово!..», «Бібліотека знайома і незнайома», «Для вас відкриті наші двері і серця!», «Так що може бути прекрасніше, ніж наша бібліотека?!».

Культурно-дозвільна програма - «Неділя в бібліотеці», «Бібліодень»

Літературні брейн-ринги - «У колі улюблених книг», «Письменники нашого дитинства».

Круглий стіл («Молодь і книга: залишилися точки дотику?», «Читаюча молодь - надія нової України», «Читати або не читати: у пошуках компромісу»).

Флешмоб

Флешмоб — неочікувана поява групи людей в задалегідь запланованому місці. По закінченні акції її учасники розчиняються в натовпі.

Флешмоб (також флеш-моб, флеш моб; від англ. flash mob; flash — спалах, mob - натовп) – задалегідь спланована масова акція, зазвичай організована через Інтернет або за допомогою інших сучасних засобів комунікації, під час якої велика кількість людей оперативнo збирається в громадському місці, протягом декількох хвилин виконує узгоджені дії і потім швидко розходитьcя. (скарбничка методиста) Бібліотечний флешмоб(також книжковий флешмоб, лібмоб) найчастіше має на меті інформування населення про роль сучасної бібліотеки в суспільстві, про нові можливості, котрі відтепер надають модернізовані бібліотеки; заохочення до читання; привернення уваги до неповторності книги як носія інформації.

Бібліокешинг(від англ. cache - схованка) – гра, суть якої полягає в пошуку книжкових скарбів, що можуть бути заховані як у приміщенні бібліотеки, так і поза її межами. Користувачі бібліотеки, котрі виконують роль шукачів скарбів (можливе формування кількох груп, що змагаються між собою), використовуючи підказки (наприклад, записки) або/та відповідаючи на запитання чи виконуючи певні завдання, знаходять схованку за схованкою і, зрештою, дістаються до головного скарбу.

Бібліотечний non-stop (від англ. non-stop - безперервний, безупинний) – формат проведення масового заходу, який триває 10-12 годин або впродовж усього дня чи навіть кількох днів), про що зазначається в його програмі. Захід може бути приурочено до якогось свята, проводитись у рамках Дня відкритих дверей тощо. При цьому бібліотека перетворюється на майданчик для відкритого інтерактивного спілкування з цікавими людьми (письменниками, видавцями, творчими

молодіжними колективами та ін.).

Квест (від англ. quest - пошук, пошук пригод) - інтелектуально-динамічна гра, що поєднує спортивне орієнтування, розв'язування інтелектуальних завдань тощо. Основою гри зазвичай є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями. Гра має тему, мету, певний алгоритм, якого потрібно дотримуватися. Наприклад, учасник, який виконав перше завдання, в результаті отримує підказку для виконання другого...

Бібліоквест – може передбачати: відгадування загадок з історії бібліотеки, міста (села), літературних загадок, пошук цитат у книгах, пошук на полицях зазначених книг та багато інших цікавих завдань. Вужче поняття – літературний квест (літературне квест-орієнтування). Це один із варіантів названої гри-пошуку, маршрут якої пов'язаний зазвичай із сюжетом і героями тих чи інших літературних творів. Тобто бібліоквест, літературний квест – це активні форми соціокультурної роботи, в яких закладено модель розвитку навичок інформаційної діяльності, а також формування позитивного емоційного ставлення до бібліотеки та процесу читання. Розрізняють традиційний квест та веб-квест.

Серед форм популяризації літератури може бути пошукова робота краєзнавчого характеру, зокрема, знаходити відомості про учасників визвольної боротьби, проводити зустрічі з ними, їхніми родинами, побратимами. Створювати ізотеки, фототеки, тематичні теки естампів, репродукцій, листівок, плакатів, фактографічний банк мистецьких цікавинок “Хто є хто на Харківщині”. Пропагуючи краєзнавчу тематику, слід обов'язково включати дати краєзнавчої значущості. Пропонуємо провести цикл заходів за темами: “Їх імена в історії мого села”, “Літературний портрет Харківщини”, “Їх іменами названі вулиці міста (селища)”. Складовою частиною роботи з краєзнавства можуть стати історико-культурні години біля пам'ятників і меморіальних дошок, години цікавої інформації, електронні презентації, слайд-подорожі, години краєзнавства, конкурси, пізнавальні ігри, віртуальні подорожі по меморіальних місцях Харківщини.

Застосування наведених форм і методів сприятиме національно-патріотичному вихованню підростаючого покоління, формуванню їх активної позиції у громадянському житті, здатності орієнтуватися і адаптуватися в нових соціальних умовах, захищати свої інтереси, поважати інтереси і права інших.

Таким чином, шкільна бібліотека може здійснювати вагомий вплив на формування особистості, яка наділена патріотичними якостями та готова брати активну участь в процесах державотворення, зміцнювати міжнародний авторитет України та захищати її.

Список використаної літератури

1. Інноваційні форми роботи в бібліотеці [Електронний ресурс]// Бібліосвітлиця — Електрон.граф.дані. - Режим доступу: [//biblioteka-nech.blogspot.ru/p/blog-page_73.html](http://biblioteka-nech.blogspot.ru/p/blog-page_73.html). - Дата звернення: 22.05.2016. - Назва з екрану.
2. Національно-патріотичне виховання в бібліотеках[Електронний ресурс]: методичні рекомендації / КЗ “РОМЦ БКР”; уклад. Л.В.Гріщенко; ред. Л.В. Воскобійник – Черкаси: [б. в.], 2015. – 16с. // SlideShare/ - Електронні граф.дані. (16 слайдов). - Режим доступу: <http://www.slideshare.net/Oks123/ss-53105503>. - Дата звернення? 22.05.2016. - Назва з екрану.
3. Національно-патріотичне виховання в бібліотеках [Електронний ресурс]: методичні рекомендації / Івано-Франківська міська централізована бібліотечна система; М. Остап'як // Івано-Франківська міська централізована бібліотечна система. - Електрон.граф. Дані. - Івано-Франківськ: МЦБС, 2015. - Режим доступу: <http://mcbs.if.ua/?s=національно-патріотичне+виховання+в+бібліотеках>. - Дата звернення: 23.05.2016. - Назва з екрана.
4. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах»[Електронний ресурс]:Наказ МОН України від 16.06.2015 № 641// Міністерство освіти і науки України [Офіційний веб-сайт]. - Електрон.граф.дані. - МОНУ, 2012 - . - Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/4068->. - Дата звернення: 22.05.2016. - Назва з екрана.
5. Фіцула М.М. Педагогіка[Текст]: навч.посібн. для студентів вищ.пед.закл. Освіти/ М.М. Фіцула. — К.: Видавничий центр «Академія», 2002. — 528с.